Arolwg Barn Radio Cymru 2012

Hanner can mlynedd wedi Tynged yr Iaith, darlith enwog Saunders Lewis, cynhaliodd BBC Radio Cymru arolwg i gasglu barn pobl ledled Cymru am yr iaith Gymraeg.

Yn 1962, proffwydodd Saunders Lewis ddiwedd ar yr iaith Gymraeg fel 'iaith fyw' erbyn dechrau'r unfed ganrif ar hugain. Hanner can mlynedd yn ddiweddarach, holwyd dros 1,000 o bobl ar draws Cymru - yn siaradwyr Cymraeg ac yn rhai nad oedden nhw'n siarad yr iaith - am eu hagwedd tuag at yr iaith.

- Roedd y sampl yn cynnwys 510 o siaradwyr Cymraeg a 510 o rai di-Gymraeg, ac mae'r canlyniadau wedi eu pwysoli i boblogaeth Cymru.
- Cafodd yr arolwg ei gynnal gan gwmni Beaufort Research.

Statws yr iaith

Dyma ganlyniadau'r cwestiwn:

A oes angen cryfhau statws y Gymraeg ymhellach?

	Cyfartaledd	Cymry Cymraeg	Di-Gymraeg	Y Gogledd a'r Canolbarth	Y Gorllewin	Y De ddwyrain
Oes	59%	72%	56%	61%	55%	59%
Nac oes	35%	24%	38%	31%	38%	36%
Ddim yn gwybod	6%	5%	6%	7%	7%	5%

Credai bron i dri o bob pump bod angen cryfhau statws yr iaith ymhellach. Siaradwyr Cymraeg ac yn arbennig y rhai 16-24 oedd fwyaf o blaid hyn. Roedd dros saith o bob deg siaradwr Cymraeg yn credu bod angen cryfhau statws yr iaith, ac er bod y ganran yn llai ar gyfer y di-Gymraeg, sef 56%, mae hyn yn fwy na'u hanner.

Defnyddio'r iaith

Er bod y sefyllfa o ran yr hawl i ddefnyddio'r iaith wedi gwella yn aruthrol ers 1962, llai na hanner y siaradwyr Cymraeg a holwyd sy'n defnyddio'r Gymraeg o gwbl wrth drafod â chwmnïau a sefydliadau gwahanol. Mae'r niferoedd sy'n defnyddio'r Gymraeg yn is ymhlith siaradwyr Cymraeg yn y de ddwyrain ac ymhlith y rhai ifanc. Mae canran uwch yn defnyddio'r Gymraeg yn y siopau a'r archfarchnadoedd (47%), a gyda'r cynghorau neu'r Llywodraeth (42%) na gyda'r banciau a chwmnïau ariannol (31%) a'r cwmnïau ffôn, trydan, nwy a dŵr (23%).

O ran defnyddio'r iaith, dim ond hanner y siaradwyr Cymraeg oedd yn credu bod angen mwy o bwyslais ar gywirdeb iaith yn gyffredinol. Roedd amrywiaeth barn o blith y grwpiau oedran - gyda mwy o'r rhai iau na'r rhai hŷn o'r farn bod angen mwy o bwyslais ar gywirdeb iaith.

Yr hawl i Addysg Gymraeg

Roedd gwahaniaeth barn amlwg rhwng siaradwyr Cymraeg a'r di-Gymraeg i'r cwestiwn – a ddylai rhieni a disgyblion yng Nghymru gael dewis peidio ag astudio Cymraeg fel pwnc yn yr ysgol. Tra bo dros hanner (55%) y siaradwyr Cymraeg yn erbyn rhoi dewis, roedd dros hanner (56%) y rhai di-Gymraeg o blaid rhoi dewis.

Credai 72% mai sicrhau bod addysg Gymraeg ar gael yw'r ffactor pwysicaf wrth ddiogelu'r iaith, o'i gymharu â 25% a gredai mai'r ffactor pwysicaf yw bod rhieni yn dewis addysg Gymraeg i'w plant.

Cymreictod

O ran Cymreictod, llai na thraean (32%) y rhai a holwyd oedd o'r farn bod y gallu i siarad Cymraeg yn gwneud unigolyn yn fwy o Gymro. Siaradwyr Cymraeg oedd fwyaf tebygol o feddwl hyn, ond roeddent yn y lleiafrif (43%).

	Cyfartaledd	Cymry Cymraeg	Di-Gymraeg	Gogledd	Canol. a Gorllewin	De ddwyrain
Ydyn	29%	28%	29%	29%	32%	28%
Nac ydyn	64%	68%	63%	64%	62%	65%
Dim yn gwybod	7%	4%	8%	7%	7%	7%

	Cyfartaledd	Cymry Cymraeg	Di-Gymraeg	Y Gogledd a'r Canolbarth	Y Gorllewin	Y De ddwyrain
Ydy	83%	87%	83%	83%	85%	83%
Nac ydy	13%	7%	14%	11%	11%	14%
Dim yn gwybod	4%	5%	4%	6%	3%	3%